

Návrh
znaku a vlajky

pro obec

TŘEBONÍN

autor:
Mgr. Jan Tejkal
tel.+420602953832
e-pošta: Jan.Tejkal@seznam.cz
<http://heraldika.webnode.cz/>

Právo na znak a vlajku:

Zákon o obcích (obecní zřízení) v paragrafu § 34a stanoví, že:

(1) Obce mohou mít znak a vlajku obce.

(2) Předseda Poslanecké sněmovny může obci, která nemá znak nebo vlajku obce, na její žádost znak nebo vlajku obce udělit. Předseda Poslanecké sněmovny může na žádost obce změnit znak nebo vlajku obce.

(3) Obce a jimi zřízené nebo založené organizační složky a právnické osoby mohou užívat znak a vlajku obce. Jiné subjekty mohou užívat znak obce jen s jejím souhlasem. K užívání vlajky obce není nutný její souhlas.

Právo užívat obecní symboly uděluje předseda Poslanecké sněmovny na základě doporučení Výboru pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu.

Žádosti o udělení symbolů obce projednává Podvýbor pro heraldiku a vexilologii, který je součástí Výboru pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu, jenž vyslovuje souhlas s návrhy znaků a vlajek obcí.

Evidenci žádostí o udělení obecních symbolů vede Podvýbor pro heraldiku, který současně publikuje informace o nových obecních symbolech České republiky v systému REKOS (Registr komunálních symbolů): <http://rekos.psp.cz/>

Tvorba nových obecních symbolů:

Znak a vlajka musí respektovat soubor více či méně pevně stanovených heraldických a vexilologických zásad a musí rovněž vykazovat zřetelný významový vztah k lokalitě, kterou reprezentují.

Mezi relevantní tématické okruhy pro tvorbu znaku patří například konstituce tzv. mluvícího znamení (vyjádření názvu obce), reflexe historické pečetní či razítkové symboliky obce, vyjádření patrona obce, odkaz na význačné události nebo pověsti a mýty v dějinách obce, připomenutí erbovních motivů někdejších feudálních majitelů obce či panství, poukaz na specifické historické či současné řemeslné a jiné pracovní aktivity obyvatel obce, nebo vykreslení určitého relevantního přírodního motivu krajiny, do níž je obec zasazena.

Vlajka obce by měla odpovídat podobě či symbolice znaku obce. Jednou z možností je konstituce geometricky koncipované vlajky ve formě kombinace horizontálních či vertikálních pruhů a případně dalších geometrických obrazců, barevně odvozených ze znakových tinktur a doplněných fakultativně o některé relevantní znakové figury pro zdůraznění neopakovatelnosti každé vlajky. Často - a zejména u lokalit bez městského statutu, kde vzniká vlajka současně se znakem - se přistupuje rovněž k tzv. opakování znaku, což znamená, že vlajka obce má stejnou či velmi podobnou figurální kompozici jako obecní znak.

Znak obce:

Archivní průzkum nepotvrdil existenci vlastního obecního obrazového pečetního znamení obce Třebonín. Archivní fondy Národního archivu v Praze z 19.století, u nichž lze očekávat případné užití vesnické pečeti, totiž ukazují pouze otisky vrchnostenských pečetí sedleckého panství, k němuž ves v uvedené době patřila.

V Eichlerově topografické sbírce uložené v Archivu Národního muzea v Praze se však dochoval otisk farní pečeti Třebonína, tj. pečeť kostela sv.Matouše.

Otisk typáře do červeného vosku ukazuje pečetní pole vertikálně mírně oválného tvaru, ve kterém se pod opisem „S : E : S : MAT“ (tj. latinskou zkratkou označující pečeť kostela sv.Matouše) nachází oválný barokní štít s dekorativní obrubou a v tomto štítě na naznačené půdě stojící postava sv.Matouše se svatozáří přidržujícího v pravici vztyčené kopí a v levici rozevřenou knihu jakožto dva ze svých typických atributů (tj. ustáleně se objevujících předmětů, podle nichž lze v ikonografii světce bezpečně rozpoznat).

Návrh znaku obce tak vychází především z popsané historické pečeti kostela – zejména s ohledem na skutečnost, že kostel sv.Matouše (dříve označovaný také jako kostel sv.Kříže a někdy též, nejspíše mylně, jako kostel sv.Matěje) je nejvýznamnější historickou památkou obce a pravděpodobně i pozůstatkem širšího areálu někdejšího sídla Úbislava z Třebonína, jenž se připomíná v roce 1194, čemuž kromě písemné zmínky odpovídají i doklady románských prvků kostela (který se v roce 1405 uvádí jako "Alba ecclesia", tj. „Bílý kostel“).

Návrh znaku tak obsahuje figury kopí, kříže (tzv. latinského kříže do krajů nebo kříže tzv. heraldského), rozevřené knihy, nebo andělských křídel - tedy různé atributy sv.Matouše nebo sv.Kříže.

Kromě uvedených vyjádření kostela jsou v návrhu znaku variantně zařazeny rovněž následující znakové figury:

- Zvon = symbol kostela a samostatně stojící zvonice.
- Návrší, palisáda, obloukové břevno = symbol sídla a polohy kostela na návrší; symbol hradiště na ostrohu nad Medenickým potokem (dnes na území sousední obce Lomec); symbol podzemní těžby vápence na katastru obce.
- Vlnité břevno = symbol dvou vodotečí - Medenického a Třebonínského potoka.
- Nahoře zahrocený stříbrný kůl = symbol kostela (Alba ecclesia) a zvonice.

Heraldická pravidla o barvách a kovech:

Při realizaci návrhu znaku lze postupovat tak, že se jednotlivé varianty návrhu znaku od sebe liší kromě kompozičního řešení také v barevném provedení. Pokud jde

o zvolení barev znaku v obecné rovině, existuje v heraldickém tvarosloví pravidlo o nemožnosti pokládání barvy na barvu a kovu na kov.

V klasické komunální heraldice českých zemí hovoříme o šesti základních tinkturách, k nimž posléze přibyly další doplňkové tinktury, kupříkladu tzv. přirozené barvy.

Dvě z oněch základních tinktur jsou tzv. kovy - zlatá neboli žlutá a stříbrná neboli bílá, zatímco ostatní - červená, modrá, zelená a černá - patří do kategorie barev.

Je tedy možno volit buď kovový štít (resp. kovové pole štítu) a barevné figury, či opačně barevný štít (resp. barevné pole štítu) a figury kovové. V obou případech je přitom vhodné zachovat co nejmenší možný počet tinktur.

U návrhu znaku pro obec Třebonín lze pak - při zachování popsaného pravidla – uplatnit především tinktury vykreslující geografické charakteristiky obce (tj. např. modrou a stříbrnou jako barvu vody a zelenou jako barvu venkovské krajiny), nebo tinktury vycházející z přirozeného či obvyklého zbarvení zobrazovaných figur (tj. např. stříbrná křídla, zelené návrší, atp.).

Blason neboli popis variant návrhu znaku obce:

Varianta 1A:

„V zeleném štítě černé vztyčené kopí s modrým hrotem ve stříbrném latínském kříži do krajů provázeném dole po stranách po jednom stříbrném andělském křídle.“

Varianta 1B:

„V modrém štítě černé vztyčené kopí s modrým hrotem ve stříbrném latínském kříži do krajů provázeném dole po stranách po jednom stříbrném andělském křídle.“

Varianta 2:

„Ve stříbrném štítě zlaté vztyčené kopí se stříbrným hrotem v modrém heraldickém kříži, obojí vyrůstající ze zeleného zvýšeného návrší se stříbrným zvonem.“

Varianta 3:

„V zeleném štítě nad zlatou palisádovou hradbou zlaté vztyčené kopí se stříbrným hrotem provázené po stranách po jednom stříbrném andělském křídle.“

Varianta 4:

„V zeleném štítě nad stříbrnou zvýšenou pilovitou hradbou s modrým vlnitým břevnem zvon provázený po stranách po jednom andělském křídle, vše stříbrné.“

Varianta 5:

„Ve štítě děleném zeleno-modře stříbrným sníženým zúženým obloukovým břevnem nahoře zvon provázený po stranách po jednom andělském křídle, dole rozevřená kniha, vše stříbrné.“

Varianta 6:

„V zeleném štítě nahoře zahrocený stříbrný rozšířený kůl, v něm zvon nad vlnitým břevnem, obojí modré.“

Vlajka obce:

Při tvorbě návrhu obecní vlajky platí, že námět nebo podoba vlajky musí korespondovat s figurálním obsahem či podobou návrhu znaku. Tuto zásadu lze realizovat ve třech základních intencích:

I-Přistoupením k tzv. opakování znaku (ať již k tzv. doslovnému či tzv. částečnému opakování znaku), což znamená, že se v listu vlajky objeví zcela totožné figury ve stejné či obdobné kompozici jako ve znakovém štítu.

II-Zjednodušením znakových figur do geometrické kombinace pruhů s totožnými barvami.

III-Vzhledem ke konkrétnímu případu vyváženou kombinací postupů I. a II..

V případě návrhu vlajky pro obec Třebonín se přitom ukazuje jako adekvátní postupovat takto:

-Varianty 1, 2 = doslovné opakování znakových figur.

-Varianty 3, 6 = opakování znaku s posunutím figurálního těžiště směrem k žerďovému okraji listu vlajky.

-Varianty 4, 5 = opakování obecných znakových figur s posunutím figurálního těžiště směrem k žerďovému okraji listu vlajky v kombinaci se zjednodušením heraldických figur do podoby horizontálních pruhů odpovídající barevnosti.

Popis variant návrhu vlajky obce:

Varianta 1A:

„Zelený list s bílým křížem širokým osminu délky listu s vodorovnými rameny vycházejícími ze čtvrté, páté a šesté šestnáctiny žerďového a vlajícího okraje. Ve svislých ramenech kříže černé kopí s modrým hrotem. Dolní rameno kříže provázeno po stranách po jednom bílém andělském křídle. Poměr šířky k délce je 2:3.“

Varianta 1B:

„Modrý list s bílým křížem širokým osminu délky listu s vodorovnými rameny vycházejícími ze čtvrté, páté a šesté šestnáctiny žerďového a vlajícího okraje. Ve svislých ramenech kříže černé kopí s modrým hrotem. Dolní rameno kříže provázeno po stranách po jednom bílém andělském křídle. Poměr šířky k délce je 2:3.“

Varianta 2:

„List tvoří dva vodorovné pruhy v poměru 3:1, bílý a zelený obloukový sahající do pěti osmin šířky listu. V bílém pruhu modrý kříž široký osminu délky listu s vodorovnými rameny vycházejícími ze čtvrté, páté a šesté šestnáctiny žerďového

a vlajčícího okraje. Ve svislých ramenech kříže žluté kopí s bílým hrotem. V zeleném pruhu bílý zvon. Poměr šířky k délce je 2:3.“

Varianta 3:

„List tvoří dva vodorovné pruhy v poměru 7:1, zelený a žlutý pilovitý osmi zuby s vrcholy ve třech čtvrtinách šířky listu. V žerďové polovině zeleného pruhu žluté vztyčené kopí s bílým hrotem provázené po stranách po jednom bílém andělském křídle. Poměr šířky k délce je 2:3.“

Varianta 4:

„List tvoří čtyři vodorovné pruhy, zelený, bílý, modrý a bílý, v poměru 5:1:1:1. V žerďové polovině zeleného pruhu zvon provázený po stranách po jednom andělském křídle, vše bílé. Poměr šířky k délce je 2:3.“

Varianta 5:

„List tvoří tři vodorovné pruhy, zelený, bílý a modrý, v poměru 9:1:6. V žerďové polovině listu v zeleném pruhu zvon provázený po stranách po jednom andělském křídle, pod ním v modrém pruhu rozevřená kniha, vše bílé. Poměr šířky k délce je 2:3.“

Varianta 6:

„List tvoří tři svislé pruhy v poměru 1:2:3, krajní zelené a prostřední bílý zahrocený ve třech desetínách šířky listu. V bílém pruhu modrý zvon nad modrým pruhem v deváté desetíně šířky listu vlnitým dvěma vrcholy a třemi prohlubněmi. Poměr šířky k délce je 2:3.“

Vyjádření k návrhu znaku a vlajky:

K variantám návrhu znaku a vlajky obce je přiloženo vyjádření PhDr. Karla Müllera, ředitele Zemského archivu v Opavě, člena expertní skupiny Podvýboru pro heraldiku a vexilologii Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky a garanta správnosti návrhů.

Z tohoto vyjádření vyplývá, že všechny varianty návrhu vycházejí z obecných zásad heraldické a vexilologické tvorby a mohou být tedy předloženy Podvýboru pro heraldiku a vexilologii Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky s žádostí o schválení a doporučení Předsedovi PS P ČR znak a vlajku obci udělit.

PhDr. Karel Müller ve svém vyjádření uvádí následující:

„Všechny návrhy zpracované mgr. Janem Tejkalem odpovídají zásadám heraldické a vexilologické tvorby a mohou být předloženy podvýboru pro heraldiku a vexilologii Poslanecké sněmovny P ČR k projednání.

Vzhledem k absenci historické obecní pečeti stalo se autorovi hlavním inspiračním zdrojem zasvěcení místního kostela sv. Matouši, jehož atributy ještě doplnil odkazy na zvonici a historického hradiště.

Z estetického hlediska se mi osobně nejvíce zamlouvá varianta 1B.“

Osobní pohled autora upřednostňuje ve shodě s vyjádřením rovněž jednoduchou, a přitom významově výstižnou variantu 1B (nebo případně barevně odlišnou 1A).

Záleží ovšem především na zástupcích obce, kterou z předložených variant zvolí. Podmínkou je heraldická a vexilologická správnost, kterou - jak dokládá přiložené vyjádření - splňují všechny předložené varianty návrhu.

Poznámky k zásadám heraldické a vexilologické tvorby:

V současné právní terminologii figuruje jako primární pojem „vlajka“. Ve vexilologické terminologii se pak hovoří o vlajce, nebo o praporu dle způsobu užití. V rámci tohoto textu užíváme právně závazný pojem „vlajka“.

Poměr stran (šířky a délky) listu vlajky je dle metodického pokynu Podvýboru pro heraldiku a vexilologii Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky shodný s poměrem stran státní vlajky České republiky – tj. 2:3.

Na list vlajky nelze položit znakový štít – vlajka musí být svébytným symbolem, nikoliv jen podkladem pro znak.

Pojmy „zlatá“ a „stříbrná“ (tinktura) u znaku nahrazují u vlajky pojmy „žlutá“ a „bílá“ (barva).

V heraldice se pravá a levá strana popisují z pohledu štítonoše. Z pohledu pozorovatele je tedy heraldicky pravá strana vlevo a heraldicky levá strana vpravo.

Neudává-li se v blasonu orientace figury, má se za to, že je orientována doprava.

U heraldických tinktur – to znamená barev a kovů – se neudávají odstíny.

Při konkrétním zobrazení platí obecné pravidlo o vhodnosti tmavších a sytějších odstínů. Odstíny ve výtvarném řešení návrhu symbolů obce proto nejsou zcela závazné a lze je upravovat.

Heraldika počítá s vysokou mírou stylizace zobrazených znakových figur.

Figura by měla být jednoznačně rozpoznatelná, což ovšem neznamená, že má být zobrazena realisticky – může být například proporčně upravená tak, aby co nejvíce vyplňovala prostor znakového štítu, nebo mohou být její jednotlivé komponenty zobrazeny v upravených proporcích v závislosti na celkové kompozici znaku.

Primární je v heraldice blason neboli slovní popis a sekundární kresebná podoba neboli vizualizace blasonu, což znamená, že stejný znak může mít několik výtvarných podob (i současně užívaných).

dne 2.12.2016, Mgr. Jan Tejkal

Přílohy:

1. Výtvarná realizace variant návrhu znaku a vlajky obce
2. Reprodukce archivních a knihovních podkladů
3. Kladné vyjádření člena expertní skupiny Podvýboru pro heraldiku a vexilologii Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky